

УДК 332.62

DOI: 10.18524/2413-9998.2023.1(53).288353

О. Т. Левандівський,

доктор економічних наук, професор,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76018, Україна,
e-mail: omelian.levandivskyi@pnu.edu.ua

Р. І. Щур,

доктор економічних наук, професор,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76018, Україна,
e-mail: roman.shchur@pnu.edu.ua

В. В. Мацьків,

кандидат економічних наук, доцент,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76018, Україна,
e-mail: volodymyr.matskiv@pnu.edu.ua

І. В. Кохан,

кандидат економічних наук, доцент,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76018, Україна,
e-mail: irina.kokhan@pnu.edu.ua

ФІНАНСОВІ ПОТОКИ У МІЖНАРОДНИХ ТОРГОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ (УКРАЇНА – ЄС)

Стаття присвячена міжнародним торгово-економічним відносинам України з країнами світу. Значна увага приділяється відносинам між Україною та Європейським Союзом (ЄС). Україна розглядає шлях до членства в ЄС. Звертається увага на євроінтеграційний прогрес нашої країни, який є закономірним наслідком незалежності України. Розглянуто найбільш прийнятні варіанти регулювання відносин у сфері міжнародної підприємницької діяльності. Головною метою України є створення умов для приєднання до співтовариства розвинених європейських країн шляхом масштабних внутрішніх перетворень. Торговельно-економічні відносини України з Європейським Союзом стали неминучою політичною реальністю. Європейські орієнтири стали практичним відображенням низки рішень і дій офіційних органів Української держави та Європейсько-го Союзу.

Те, що європейський вибір України не змінюється, пояснюється тим, що вона є спільнотою європейських народів. Інтеграція до європейського політичного, фінансово-економічного та гуманітарного простору є стратегічним орієнтиром розвитку держа-

ви та чинником системної розбудови. Складовими процесу зближення України з Європейським Союзом є поглиблення політичного діалогу, зміцнення європейського безпекового простору та підвищення ефективності інструментів співпраці у пріоритетних сферах «інтеграції».

У сучасній зовнішньополітичній та внутрішньополітичній ситуації надзвичайно важливими в цьому плані є відносини України з Європейським Союзом. Йдеться не лише про більш-менш активні відносини з більш потужним іноземним партнером, а й про здатність України приймати стратегічне рішення на майбутнє, яке залежить від позиції та ролі держави в новому міжнародному порядку фінансово-економічних відносин.

Ключові слова: міжнародні торгово-економічні відносини, фінансові потоки, Україна - ЄС, торговельна інтеграція, інтеграція до ЄС.

Постановка проблеми у загальному вигляді. З початком нового тисячоліття зміцнення та розбудова відносин між країнами світу стає все більш актуальним, оскільки їх тісна взаємодія сприяє розвитку економіки. Ефективність економіки країни залежить від ступеня інтегрованості світових зв'язків, глобалізації відносин між державами, що впливає на позиції країни у світових рейтингах та сприяє стабілізації та збалансованості її розвитку. З іншого боку, процеси глобалізації призводять до активізації, лібералізації та спрощення міжнародної торгівлі.

Створення та функціонування Європейського Союзу є чудовим прикладом успішного наднаціонального союзу. Європа прийняла низку основоположних правових актів, створила нормативну базу та створила нові інституції, які реалізують політичні, економічні та соціальні стратегії розвитку. «Європейський Союз – одне з найважливіших інтеграційних об'єднань, яке поступово пережило всілякі інтеграції макрорівня» [1]. Змінилися стосунки між країнами та між європейцями, на континенті виник могутній політичний та економічний союз, який змінив розстановку сил у світі. Економічна міць Європейського Союзу як одного з найбільших ринків світу створює переваги в міжнародних відносинах і стає основою спільної зовнішньої політики держав-учасниць. Крім того, Європейський Союз має спільні принципи в багатьох сферах життя.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В сучасних умовах господарювання міжнародну торгівлю досліджують як зарубіжні так і вітчизняні вчені. Так, М. Греш (2001) вивчає економічну інтеграцію в західній Європі [1]; М. Халлер (2009) теж займається даною проблематикою [2; 3]; Е. Кастакова та Д. Бебякова (2016) оцінили економічний

вплив створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом (далі – ЄС) [4]; С. Коляденко та ін. (2020) проаналізували та спрогнозували український аграрний експорт до країн ЄС, зокрема Польщі, Румунії та Словаччини [5]; С. Мороз та ін. (2017) оцінили поточний стан та перспективи торговельних відносин між Україною та ЄС [6]; Л. Надьова та ін. (2018) проаналізували експортну торгівлю між Україною та країнами Вишеградської групи [7]; В. Кушнірук та Т. Іваненко (2017) проаналізували тенденції та перспективи розвитку експорту та імпорту товарів і послуг українських компаній на регіональному рівні [8]. Проведені дослідження детально описують проблеми, але слід зазначити, що вони потребують подальших досліджень в умовах активного та постійного розвитку економіки нашої країни та процесу євроінтеграції.

Постановка завдання. Дослідження проводилось з метою виявлення проблем і тенденцій розвитку міжнародної торгівлі (зі стратегічно важливими країнами-партнерами) та внесення пропозицій щодо забезпечення її ефективного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародна торгівля вже давно є важливою сферою міжнародних економічних відносин. З розвитком фінансового ринку наприкінці минулого століття фінансові операції почали відігравати важливу роль, але міжнародна торгівля залишається пріоритетним у формуванні зовнішньоекономічних відносин між державами. Забезпечення розвитку та створення умов для ефективного ведення міжнародної торгівлі зміцнює економічні позиції країни, позитивно впливає на економіку країни та її світогляд. В свій час Д. Рікардо наголошував, що торгівля дає доступ до іноземних товарів і технологій, дозволяє країнам, використовувати цей ресурс, який позитивно впливає на економіку. Нині розробляються більш прийнятні варіанти регулювання відносин у міжнародній підприємницькій діяльності. Економічна інтеграція найбільше сприяє покращенню розвитку країни, розвитку добробуту людей, уникненню проблеми порушення державного суверенітету та національної безпеки. Керівники політичних та економічних інституцій розглядають заходи щодо врегулювання відносин із сусідніми європейськими країнами. Відносини між нашою державою та Європейським Союзом почалися з проголошення незалежності, тобто тоді, коли представник Євросоюзу, міністр закордонних справ Нідерландів офіційним листом визнав Україну незалежною.

Так, історично намір України приєднатися до Європейського Союзу виник після виходу з Радянського Союзу. 5 грудня 1991 року Верховна Рада України у промові «До парламентів і народів світу» про ратифікацію Закону про проголошення незалежності України заявила про своє національне самовизнання як європейської держави. Мета Української держави щодо співробітництва з Європейським Союзом і досягнення в майбутньому членства в ЄС була законодавчо закріплена в постанові Верховної Ради України «Про основні напрями зовнішньої політики України» від 2 липня 1993 року.

Коли в 1993 році європейська інтеграція була проголошена основною метою зовнішньої політики України, її зовнішньополітична орієнтація протягом цих років залишалася незмінною і навіть була включена до Конституції України 7 лютого 2019 року. За ці роки країна пройшла довгий шлях внутрішньої реструктуризації та наближення до «Копенгагенських критеріїв». З моменту здобуття Україною незалежності співпраця з ЄС розвивалася нерівномірно. У 1994 році Україна першою з колишніх республік Союзу підписала Угоду про партнерство та співробітництво з Європейським Союзом. Ця угода принесла Україні значні економічні вигоди. Однак процес налагодження відносин співпраці між Україною та Європейським Союзом розпочався значно пізніше. Публікація рішень державного управління, слабка функціональна та інституційна інтеграція пріоритету політики європейської інтеграції, низький професійний рівень державних службовців та брак знань у сфері європейської інтеграції зашкодили реалізації досягнутої домовленості.

Угода, підписана в 1994 році, набула чинності лише 1 березня 1998 року, коли торгові відносини з Україною відійшли на другий план. У заяві Європейської Комісії в грудні 2001 р. висвітлено пріоритетні завдання України у боротьбі зі СНІДом, туберкульозом, нелегальною імміграцією та організованою злочинністю. За рівнем соціально-економічного розвитку Україна суттєво відставала від більшості країн субрегіону, рівень національної економіки був низьким не лише порівняно з країнами Європи, а й з багатьма країнами, що розвиваються. Така ситуація виникає через відсутність ефективних економічних реформ за перші 10 років незалежності України. Тоді Європейському Союзу було не вигідно виділяти значні кошти на вирішення проблем нестабільності української економіки. Переговори України з

Європейським Союзом, щорічні саміти Україна-ЄС та засідання Ради співробітництва не принесли Україні відчутних результатів. Україна систематично просила надати їй статус асоційованого члена. У відповідь на це Єврокомісія у 2004 – 2005 роках запропонувала їй статус «сусіда ЄС» [9]. З одного боку, така ситуація не передбачала вступу до Європейського Союзу, з іншого боку, сусідня країна мала вийти на ринок і в перспективі вийти на режим відкритого інвестування.

На момент підписання Угоди про асоціацію з ЄС першочерговим завданням України був доступ до відкритого інвестиційного режиму. Після здобуття незалежності Україна залишилася сам на сам зі своїми економічними та політичними реаліями. Слабкі умови для інтеграції України та невідповідність її характеристик політичним та економічним критеріям вступу до Європейського Союзу ставлять Україну позаду країн Центрально-Східної Європи, які активно та ефективно переживають складні та різноманітні ринкові трансформації.

Українські експерти та економісти говорять про низку проблем у побудові торговельно-економічних відносин між ЄС та Україною: хронічний дефіцит торгівлі; відсутність розширення виробничої структури; відсутність перспектив збільшення експортного потенціалу та проблеми імпорту [10]. Серед основних перешкод на шляху об'єднання країни українські експерти назвали:

- невідповідність правової системи України, яка потребує гармонізації та приведення у відповідність із загальними законами Європейського Союзу;
- великі ризики для основних експортних галузей української економіки на європейському ринку (низька конкурентоспроможність за якістю та висока вартість товарів);
- труднощі виконання певних фінансових зобов'язань перед ЄС через нестабільну фінансову ситуацію в країні [11].

2008 рік, коли Україна вступила до СОТ, став проривом у відносинах між Україною та Європейським Союзом. У цьому ж році розпочато процес підготовки угоди про розширену та всеосяжну зону вільної торгівлі та асоціації з ЄС (Угода про вільну торгівлю).

Основним завданням у реалізації цього процесу було вдосконалення системи координації міжнародної інтеграції України на політичному рівні. Модернізація системи координації міжнародної інтеграції має включати процеси створення ефективного централізованого інсти-

туційного механізму координації. Його метою є моніторинг та аналіз ефективності реалізації державної політики європейської інтеграції в Україні, зокрема щодо здійснення внутрішніх реформ, спрямованих на співпрацю з Європейським Союзом. Зазначимо, що переговори щодо цієї угоди базуються на принципі «СОТ+» і спрямовані на забезпечення «економічної інтеграції України у внутрішній ринок Європейського Союзу». Підхід «СОТ+» означав готовність сторін встановити «правила торгівлі», які б забезпечували усунення перешкод у торговельних відносинах між Україною та ЄС, а не лише зниження максимальних тарифів та обмежень у торгівлі послугами. Тому головним завданням переговорів було створення більш сприятливого для торгівлі правового середовища.

Після невеликого зростання в 1999-2007 роках українська економіка потрапила в чергову кризу [12]. Після подій кінця 2013 – початку 2014 років відбулося кілька принципово важливих змін у розумінні політико-правових та безпекових питань, які є частиною Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. До 21 березня 2014 року тривав переговорний процес щодо опрацювання тексту угоди на рівні експертів, уповноважених на це сторонами переговорів – Україною, Європейським Союзом та його членами. Провідні політики з 29 країн Європи та ЄС погодилися «підписати політичну частину Угоди про асоціацію» [13]. 1 листопада 2014 року Україна приступила до створення угоди про зону вільної торгівлі з Європейським Союзом [14]. З 1 січня 2016 р. розпочала роботу зона вільної торгівлі. ЄС завершив ратифікацію 11 липня 2017 р., а угода набула повної чинності 1 вересня 2017 р. З того часу, не дивлячись на військову агресію з боку росії, Україна активно співпрацює з ЄС.

На даний час міжнародна торгівля не тільки між Україною та ЄС, але і іншими країнами формується вихідними (експорт) і вхідними (імпорт) потоками товарів і послуг. У багатьох країнах міжнародна торгівля становить значну частку валового внутрішнього продукту (ВВП).

Згідно Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» експорт (експорт товарів) – продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів. Імпорт (імпорт товарів) – купівля (у тому числі

з оплатою в негрошовій формі) українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в іноземних суб'єктів господарської діяльності товарів з ввезенням або без ввезення цих товарів на територію України, включаючи купівлю товарів, призначених для власного споживання установами та організаціями України, розташованими за її межами.

Аналіз розвитку міжнародної торгівлі товарами та послугами вимірюється за допомогою показників:

- рівень експорту (рівень експорту визначається як відношення обсягу експорту товарів та послуг до обсягу ВВП);
- рівень імпорту (відношення обсягу імпорту товарів до валового національного продукту для визначення імпортозалежності економіки країни);
- структура експорту (структура експорту показує частку окремих товарних груп в обсязі експорту, а промислову спеціалізацію країни можна визначити за найвищою питомою вагою продукції);
- структура імпорту (визначає частку окремих категорій товарів в обсязі імпорту) [15];
- звіт про експорт та імпорт.

Розвиток міжнародної торгівлі впливає на основні макроекономічні показники. Аналізуючи наведені показники, можна визначити стан міжнародної торгівлі та визначити тенденції її розвитку. Якщо проаналізувати торгово-економічні зв'язки України з іншими країнами світу (табл. 1) (у тому числі з країнами ЄС), то можна побачити цікаву динаміку цих відносин.

Загалом у 2022 р. Україна експортувала майже 99,8 млн тонн товарів та імпортувала – понад 30,34 млн тонн товарів. Вартість експорту склала майже 44,2 млрд дол, а імпорту – більш як 54,5 млрд дол. [16]

Для повноти картини щодо зовнішньої торгівлі України доцільно розглянути також її товарну структуру. У 2021 р. найбільшу частку (понад 5%) у загальному експорті займали такі товари: зернові культури (18,1%); жири та олії тваринного або рослинного походження (10,3%); руди, шлак і зола (10,5%); чорні метали (20,5%). Своєю чергою, у 2021 р. найбільшу частку (понад 5%) у загальному імпорті посідали такі товари: палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки (19,7%); реактори ядерні, котли, машини (11%); електричні машини (8,5%); засоби наземного транспорту, крім залізничного (9,7%) [21].

Щодо сусідніх країн, найбільше (понад 10% у загальному обсязі

експорту товарів до певної країни) екпортувалося таких товарів: до Польщі – руди, шлаки і зола (10,6%), чорні метали (26,6%); Румунії – руди, шлаки і зола (13,4%), чорні метали (16,1%), електричні машини (14,6%); Словаччини – руди, шлаки і зола (47,8%); Республіки Молдови – чорні метали (10%), електричні машини (10,1%).

Таблиця 1

Динаміка розвитку торгівлі в Україні 2012-2022 рр.

Рік	Експорт		Імпорт		Баланс
	Обсяг, млн доларів США	% р/р (період)	Обсяг, млн доларів США	% р/р (період)	
2012	68809,8	100,6	84658,0	102,5	-15848,2
2013	63312,0	92,0	76963,9	90,9	- 13651,9
2014	53901,7	86,5	54428,7	71,8	- 527,0
2015	38127,1	70,7	37516,4	68,9	610,7
2016	36361,7	95,4	39249,8	104,6	- 2888,1
2017	43264,7	119,0	49607,1	126,4	- 6342,4
2018	47335,0	109,4	57187,6	115,3	- 9852,6
2019	50054,6	105,7	60800,2	106,3	- 10745,6
2020	49191,8	98,3	54336,1	89,4	- 5144,3
2021	68072,3	138,4	72843,1	134,1	- 4770,8
2022	44200,0	65,0	54500,0	74,8	-10300,0

Джерело: [16-17]

Водночас найбільші величини (понад 10% у загальному обсязі імпорту товарів з певної країни) імпорту спостерігалися для таких товарів: з Польщі – засоби наземного транспорту крім залізничного (10,4%); Румунії – електричні машини (17%), засоби наземного транспорту крім залізничного (18,8%); Словаччини – палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки (10,8%), реактори ядерні, котли, машини (17,5%), засоби наземного транспорту крім залізничного (23,5%); Республіки Молдови – чорні метали (32,2%) [19].

Аналіз сучасного стану співробітництва України і ЄС демонструє тенденцію до зміцнення. Так, обсяги українського експорту у 2022 році сягнули майже 100 млн тонн [20]. 2022 рік став першим, коли фізичні обсяги експорту такі важливі – через війну і блокаду портів на перший план в торгівлі вийшла логістика. Вартість експорту 2022 року на 35%

менша, ніж у 2021 році, а фізичні обсяги скоротилися на 38,4%, що стало прийнятним в умовах воєнного часу. Український бізнес експортував товарів на 44,2 млрд дол. США і вагою 99,8 млн тонн (з яких 16,3 млн тонн – через зерновий коридор) [21].

Лідером за надходженням коштів (і за обсягом) є кукурудза. Експорт цієї товарної групи склав 24,99 млн тонн вартістю 5,94 млрд дол. Хоч і на 1%, але це більше, ніж у 2021 році, що на тлі усіх показників є сенсацією.

Олія соняшникова посідає друге місце за вартістю експорту: 5,46 млрд дол. Скорочення, порівняно з 2021 роком, у грошах –14,4%, а в обсягах –16,3% (4,29 млн тонн). Водночас треба взяти до уваги, що до чільної десятки увійшло насіння соняшнику. Україна експортувала 2,7 млн тонн цієї продукції вартістю 1,25 млрд дол. Це у 33 рази більше, ніж минулого року. Це той обсяг, який не змогли переробити олійноекстракційні заводи.

Залізна руда хоч і залишилася на найвищих позиціях з експортом 23,9 млн тонн на суму 2,9 млрд дол., але до того маємо – 45,9% в обсягах і – 57,8% у вартості. Причина – морські порти для руди та інших промислових товарів й далі закриті, а ціни і попит скорочуються через побоювання рецесії.

Пшениці Україна експортувала 11,2 млн тонн за минулий календарний рік вартістю 2,6 млрд дол. Лише у вересні країна вийшла на обсяг експорту більше 1 млн тонн, тому є скорочення, порівняно з минулим роком на 44,1% в обсязі та 44,7% у коштах. 3,12 млн тонн ріпаку принесли Україні 1,54 млрд дол. надходжень. За обсягом це більше на 17%, але за коштами – 8,6%.

Один з традиційних лідерів промислового експорту – проводи ізолювані – заробив 1,32 млрд дол. Це на 16,4% менше, ніж у 2021 році, що пов'язано також і зі скороченням обсягу експорту на 13,6% (65,9 тис. тонн).

Наступні у рейтингу – напівфабрикати зі сталі і гарячекатаний прокат – висвітлюють всю трагедію української металургії. Падіння в обсягах за рік –72%. Загальний обсяг експорту напівфабрикатів 1,9 млн тонн вартістю 1,1 млрд, а гарячекатаного прокату 1,3 млн тонн вартістю 1 млрд дол.

Соя стала рідкісним випадком істотного зростання попри війну. Фізичний обсяг її експорту збільшився на 81,6% і склав 1,99 млн тонн.

Вартість: 862 млн доларів, це на 42% більше, ніж минулого року.

М'яса птиці Україна експортувала на 10% менше – 413 тисяч тонн, і це принесло на 19% більше виручки – 852 млн дол.

Географічно 63% вітчизняного експорту припало на ЄС (27,9 млрд дол.). Серед держав-членів ЄС найбільше експорт спрямовувався до: Польщі (6,6 млрд дол.); Румунії (3,8 млрд дол.); Угорщини (2,27 млрд дол.); Німеччини (2,23 млрд дол.); Італії (1,5 млрд дол.); Іспанії (1,5 млрд дол.).

Поза межами ЄС найбільшим ринком експорту стала Туреччина (2,9 млрд дол.), яка випередила Китай (2,46 млрд дол.), але експорт до Туреччини у межах року скоротився на 29%, а до Китаю на захмарні 69%.

Імпорт за обсягами скоротився майже вдвічі (– 48,1%), але вартісно лише на 19,6%. У 2021 році було ввезено 35 млн тонн продукції вартістю 58 млрд дол. [22].

Висновки та пропозиції. Дослідження показують, що економіка України все ще залишається експорторієнтованою. Крім того, рівень імпорту понад 40% протягом досліджуваного періоду свідчить про збереження стабільної тенденції імпортозалежності країни, особливо зростання частки ринку вітчизняної промисловості та конкурентоспроможності імпорту. В економіці країни імпорт зростає швидше за експорт, що зумовило тенденцію до збереження від'ємного сальдо зовнішньої торгівлі в останні роки. Основними напрямками державної політики слід вважати міжнародну торгівлю та міжнародні економічні відносини, оскільки така ситуація шкодить інвестиційній привабливості та формуванню загального інвестиційного клімату. Ефективна зовнішня торгівля забезпечує економічне зростання, поповнює бюджет, підвищує інвестиційну привабливість країни та сприяє припливу капіталу, що дозволяє внутрішньому ринку усунути залежність від імпорту, тим самим підвищуючи можливості експорту конкурентоспроможних вітчизняних товарів і послуг. З іншого боку, вирівнюється платіжний баланс і усуваються проблеми їх нестачі. Актуальним і вигідним є вирішення таких завдань: сприяння розвитку підприємництва в комерційному секторі; створення пільгових умов кредитування, що дозволяють вітчизняним виробникам оновлювати основні фонди за рахунок наявних фінансових ресурсів, вирішуючи при цьому проблему технологічного відставання виробництва; інституційне забезпечення

стратегії та політики розвитку зовнішньої торгівлі України; перегляд податкової системи, стимулювання господарської діяльності бізнесу та домогосподарств шляхом зменшення податкового тягаря; використання фінансових і податкових преференцій для пріоритетних сфер, які є основою для розвитку реального сектору економіки; зменшення залежності від імпорту товару шляхом застосування спеціального додаткового податку на імпорт у разі необхідності регулювання цін на окремі групи товарів і послуг; скасувати незаконні правила імпорту та перенаправити їх для встановлення «правильної» ціни на імпортні товари, забезпечуючи таким чином цінову конкуренцію для товарів вітчизняного виробництва. Отже, все можна вирішити і подолати, але через воєнні дії в Україні з боку росії така можливість є досить проблемною.

Список використаної літератури

1. Gress, M. Ekonomicka integracia v zapadnej Europe. In: Medzinarodne vzt'ahy 2001: Ekonomicka a politicka integracia v Europe: zbornik z medzinarodnej vedeckej konferencie konanej pod zastitou podpredsednicky vlady SR pre europську integraciu. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonom, 2002.
2. Haller, M. European Integration as an Elite Process. Milton Park: Routledge, 2008.
3. Халлер, М. Європейський розкол між елітами та громадянами. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2009. № 2. С. 5–22.
4. Kastakova, E., Bebiakova, D. Estimated economic impact of the implementation of the DCFTA on the foreign trade of Slovakia and the Ukraine. 16-th international scientific conference proceedings on Globalization and its socioeconomic consequences, 5th – 6th October 2016, Rajcke Teplice, Slovak Republic. Zilina: GEORG, 2016. Part 2. P. 831–838.
5. Koliadenko, S., Andreichenko, A., Galperina, L., Minenko, S., Kovylyna, M. Analysis and forecasting of Ukrainian agrarian exports to the EU countries. Agricultural and resource economics-international scientific e-journal. 2020. Vol. 6, No 3. P. 29–47.
6. Moroz, S., Nagyova, L., Bilan, Y., Horska, E., Polakova, Z. The current state and prospects of trade relations between Ukraine and the European Union: the Visegrad vector. Economic annals-XXI. 2017. Vol. 163, Issue 1–2. P. 14–21.
7. Nagyova, L., Horakova, M., Moroz, S., Horska, E., Polakova, Z. The analysis of export trade between Ukraine and Visegrad countries. E & M EKONOMIE A MANAGEMENT. 2018. Vol. 21, Issue 2. P. 115–132.
8. Kushniruk, V., Ivanenko, T. Analysis of trends and prospects for development of export and import of goods and services by enterprises of Ukraine at the regional level. Baltic journal of economic studies. 2017. Vol. 3, No 5. P. 252–259.
9. Клименко, І. В., Харазішвілі, Ю. М., Шаров, О. М., Вус, І. В. Україна в інтеграційних процесах на пострадянському просторі: моделювання альтернатив. Київ : НІСД, 2013. 68 с.
10. Козирева, С. В., Кондратенко, Н. О. Проблеми та перспективи інтеграції України до ЄС. Стратегії економічного розвитку: держава, регіон, підприємство : колектив-

- на монографія / За загальною редакцією: Шапошникова К. С., Соловійової Н. І., Станкевича Ю. Ю. Херсон, 2015. С. 153–166
11. Резніков, В. В. Формування комплексного підходу щодо удосконалення державного регулювання механізму міжнародної інтеграції України : монографія. Харків : Екограф, 2011. 168 с.
  12. Кораблін, С. Велика депресія. Україна. Дзеркало тижня. 21 серпня – 28 серпня 2019. №30. URL: https://zn.ua/ukr/macrolevel/velika-depresiya-ukrayina_.html
  13. Підписано політичний блок угоди про асоціацію України з ЄС. ІТАР-ТАРС. 21.03.2014. URL: <http://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/1064745>.
  14. Таможенный союз примет меры в случае ассоциации Украины с ЕС. РИА Новости Украина. 22.03.2013. URL: <http://rian.com.ua/economy/20130822/338310286.html>.
  15. Щербина, С. В. Торговельна політика: конспект лекцій для слухачів спеціальності «Державне управління». К. : НАДУ, 2012. 60 с.
  16. Торгівля-2022: третину імпорту товарів в Україну привезли міжнародні автомобільні перевізники. 10.01.2023. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України: вебсайт. URL: <https://mtu.gov.ua/news/33944.html>.
  17. Зовнішня торгівля України за 2012–2022 роки. Державна служба статистики України: вебсайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
  18. Товарна структура зовнішньої торгівлі у 2021 році. Державна служба статистики України: вебсайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
  19. Країни за товарною структурою зовнішньої торгівлі України за січень-грудень 2021 року. Державна служба статистики України: вебсайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
  20. Україна у 2022 році експортувала майже 100 млн тонн товарів. Міністерство економіки України: вебсайт. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=1487b1f5-eeb7-4946-b9c8-3370f20568a2&title=UkrainaV2022-RotsiEksportovala>
  21. Обсяги українського експорту майже сягнули 100 млн тонн за 2022 рік, що на 38.4% менше, ніж в 2021. Свідомі. 04.01.2023. URL: <https://svidomi.in.ua/page/obsiahy-ukrainskoho-eksportu-maizhe-siahnuly-100-mln-tonn-za-2022-rik-shcho-na-384-menshe-nizh-v-2021>
  22. Україна експортувала товарів більш як на \$44 млрд за 2022 рік: що продавали та кому. Agroreview. 05.01.2023. URL: <https://agroreview.com/content/ukrayina-eksportovala-tovariv-bilsh-yak-na-44-mlrd-za-2022-rik-shho-prodavaly-ta-komu/>
  23. Koval, V., Laktionova, O., Atstāja, D., Grasis, J., Lomachynska, I., Shchur, R. Green Financial Instruments of Cleaner Production Technologies. Sustainability. 2022. 14(17). URL: <https://doi.org/10.3390/su141710536>.
  24. Сакун, О. С., Шур, Р. І., Мацьків, В. В. Фінансові аспекти підтримки бізнес-сектору України в умовах воєнного стану. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону : науковий журнал. 2022. Вип. 18. Т. 1. С. 50-60.

Стаття надійшла 4.04.2023 року

O. T. Levandivskiy,

Dr. Sc. (Economics), Professor,

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,

57, Shevchenko St., Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine,

e-mail: omelian.levandivskyi@pnu.edu.ua

R. I. Shchur,

Dr. Sc. (Economics), Professor,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
57, Shevchenko St., Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine,
e-mail: roman.shchur@pnu.edu.ua

V. V. Matskiv,

Cand. Sc. (Economics), Associate Professor,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
57, Shevchenko St., Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine,
e-mail: volodymyr.matskiv@pnu.edu.ua

I. V. Kokhan,

Cand. Sc. (Economics), Associate Professor,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
57, Shevchenko St., Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine,
irina.kokhan@pnu.edu.ua

FINANCIAL FLOWS IN INTERNATIONAL TRADE AND ECONOMIC RELATIONS (UKRAINE - EU)

The article is devoted to the international trade and economic relations of Ukraine with the countries of the world. Considerable attention is paid to relations between Ukraine and the European Union (EU). Ukraine considers the way to EU membership. Attention is drawn to the European integration progress of our country, which is a natural consequence of Ukraine's independence. The most acceptable ways for regulation of relations in the area of international business activity are considered. The main goal of Ukraine is to create conditions for joining the community of developed European countries by means of large-scale internal transformations. Trade and economic relations between Ukraine and the European Union became an inevitable political reality. European guidelines became a practical reflection of a number of decisions and actions of official bodies of the Ukrainian state and the European Union.

The fact that the European choice of Ukraine does not change is explained by the fact that it is a community of European nations. Integration into the European political, financial, economic and humanitarian space is a strategic orientation of the state development and a factor of systemic development. The components of the rapprochement process of Ukraine with the European Union are the deepening of the political dialogue, the strengthening of the European security space and the improvement of the effectiveness of cooperation tools in the priority areas of "integration".

In the current foreign and domestic political situation, Ukraine's relations with the European Union are extremely important in this aspect. It is not only about more or less active relations with a more powerful foreign partner, but also about Ukraine's ability to make strategic decisions for the future, which depends on the position and role of the state in the

new international order of financial and economic relations.

Keywords: international trade and economic relations, financial flows, Ukraine - EU, trade integration, integration into the EU.

References

1. Gress, M. (2002) Ekonomicka integracia v zapadnej Europe. In: Medzinarodne vzt'ahy 2001: Ekonomicka a politicka integracia v Europe: zbornik z medzinarodnej vedeckej konferencie konanej pod zastitou podpredsednicky vlady SR pre europську integraciu. Bratislava: Vydavateľ'stvo Ekonom.
2. Haller, M. (2008) European Integration as an Elite Process. Milton Park: Routledge.
3. Haller, M. (2009) Vyropeys'kyy rozkol mizh elitamy ta hromadyanamy [The European split between elites and citizens]. Sociology: theory, methods, marketing, vol. 2, pp. 5–22. [in Ukrainian].
4. Kastakova, E., Bebiakova, D. (2016) Estimated economic impact of the implementation of the DCFTA on the foreign trade of Slovakia and the Ukraine. 16-th international scientific conference proceedings on Globalization and its socioeconomic consequences, 5th – 6th October 2016, Rajcke Teplice, Slovak Republic. Zilina: GEORG, vol. 2, pp. 831–838.
5. Koliadenko, S., Andreichenko, A., Galperina, L., Minenko, S. and Kovylyna, M. (2020) Analysis and forecasting of Ukrainian agrarian exports to the EU countries. Agricultural and resource economics-international scientific e-journal, vol. 6(3), pp. 29–47.
6. Moroz, S., Nagyova, L., Bilan, Y., Horska, E. and Polakova, Z. (2017) The current state and prospects of trade relations between Ukraine and the European Union: the Visegrad vector. ECONOMIC ANNALS-XXI, vol. 163(1–2), pp. 14–21.
7. Nagyova, L., Horakova, M., Moroz, S., Horska, E. and Polakova, Z. (2018) The analysis of export trade between Ukraine and Visegrad countries. E & M EKONOMIE A MANAGEMENT, vol. 21(2), pp. 115–132.
8. Kushniruk, V., Ivanenko, T. (2017) Analysis of trends and prospects for development of export and import of goods and services by enterprises of Ukraine at the regional level. Baltic journal of economic studies, vol. 3(5), pp. 252–259.
9. Klymenko, I.V., Kharazishvili, Yu.M., Sharov, O.M. and Vus, I.V. (2013) [Ukraina v intehratsiinykh protsesakh na postradianskomu prostori: modeliuvannia alternatyv] Ukraine in integration processes in the post-Soviet space: modeling alternatives. Kyiv, NISD. [in Ukrainian].
10. Kozyreva, E. V., Kondratenko, N. O. (2015) Problemy ta perspektyvy intehratsii Ukrainy do YeS [Problems and prospects of Ukraine's integration into the EU]. Economic development strategies: state, region, enterprise. Kherson. [in Ukrainian].
11. Reznikov, V.V. (2011) Formuvannia kompleksnoho pidkhodu schodo udoskonalennia derzhavnogo rehuliuвання mekhanizmu mizhnarodnoi intehratsii Ukrainy [Formation of a complex approach to improving the state regulation of the mechanism of international integration of Ukraine]. Kharkiv: Ekograf. [in Ukrainian].
12. Korablin, S. (2019) Velyka depressiia. Ukraina [The Great Depression. Ukraine]. The Mirror of the Week, vol. 30. [in Ukrainian].
13. Pidpysano politychnyi blok uhody pro asotsiatsiiu Ukrainy z YeS [The political block of the agreement on the association of Ukraine with the EU was signed] (2014). ITAR-TARS.

- Retrieved from: <http://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/1064745> [in Ukrainian].
14. Tamozhennii soyuz primet meri v sluchae assotsiatsii Ukraini s YeS [The Customs Union will take action in case of Ukraine's association with the EU]. (2013). RIA Novosti Ukraine. Retrieved from: <http://rian.com.ua/economy/20130822/338310286.html> [in Russian].
  15. Shcherbina, S. V. (2012) Torhovelna polityka: konspekt leksii dlia slukhachiv spetsialnosti «Derzhavne upravlinnia» [Trade policy: lecture notes for auditory students in the specialty “State Administration”]. Kyiv, NADU. [in Ukrainian].
  16. Ministry of Development of Communities, Territories and Infrastructure of Ukraine. (2023) Torhivlia-2022: tretynu importu tovariv v Ukrainu pryvezly mizhnarodni avtomobilni pereviznyky [Trade 2022: a third of the import of goods to Ukraine was brought by international automobile carriers]. Retrieved from: <https://mtu.gov.ua/news/33944.html>. [in Ukrainian].
  17. State Statistics Service of Ukraine (2023) Zovnishnia torhivlia Ukrainy za 2012–2022 roky [Foreign trade of Ukraine for 2012–2022]. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
  18. State Statistics Service of Ukraine (2023) Tovarna struktura zovnishnoi torhivli u 2021 rotsi [Commodity structure of current trade in 2021]. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
  19. State Statistics Service of Ukraine (2023) Krainy za tovarnoiu strukturoiu zovnishnoi torhivli Ukrainy za sichen-hruden 2021 roku [The countries behind the commodity structure of the western trade of Ukraine for the sichen-brest 2021]. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
  20. Ministry of Economy of Ukraine (2023) Ukraina u 2022 rotsi eksportovala maizhe 100 mln tonn tovariv [Ukraine exported approximately 100 million tons of goods in 2022] Retrieved from: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=1487b1f5-eeb7-4946-b9c8-3370f20568a2&title=UkrainaV2022-RotsiEksportovala> (Accessed 10 January 2023). [in Ukrainian].
  21. Aware (2021) Obsiahy ukrainskoho eksportu maizhe siahnuly 100 mln tonn za 2022 rik, shcho na 38.4% menshe, nizh v 2021 [Ukrainian export volumes fell to 100 million tons in 2022, which is 38.4% less than in 2021] Retrieved from: <https://svidomi.in.ua/page/obsiahy-ukrainskoho-eksportu-maizhe-siahnuly-100-mln-tonn-za-2022-rik-shcho-na-384-menshe-nizh-v-2021>. [in Ukrainian].
  22. Agoreview (2022) Ukraina eksportovala tovariv bilsh yak na \$44 mlrd za 2022 rik: shcho prodavaly ta komu [Ukraine exported more than \$44 billion worth of goods in 2022: what was sold to whom] Retrieved from: <https://agoreview.com/content/ukrayina-eksportovala-tovariv-bilsh-yak-na-44-mlrd-za-2022-rik-shho-prodavaly-ta-komu/> [in Ukrainian].
  23. Koval, V., Laktionova, O., Atstāja, D., Grasis, J., Lomachynska, I. and Shchur, R. (2022) Green Financial Instruments of Cleaner Production Technologies. *Sustainability*, 14(17). Retrieved from <https://doi.org/10.3390/su141710536>.
  24. Sakun, O.S., Shchur, R.I. and Matskiv, V.V. (2022) Finansovi aspekty pidtrymky biznes-sektoru Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Financial aspects of supporting the business sector of Ukraine under martial law]. *Actual problems of the development of the economy of the region: scientific journal*, 18(1), 50–60. [in Ukrainian].